

Remissyttrande

Handläggare

Lennart Sorby
Miljöprövningsenheten
lennart.sorby@havochvatten.se

Datum 2021-07-27

Dnr 02139-2021

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Promemorian Avveckling av flottningslagstiftningen? (Ds 2021:22)

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tillstyrker i huvudsak de förslag som lämnas i Promemorian Avveckling av flottningslagstiftningen? (Ds 2021:22).

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Vattendrag och sjöar i stora delar av Sverige är mer eller mindre påverkade av den tidigare flottningsverksamheten, och det finns olika rester från verksamheten som påverkar vattenmiljön, arter och habitat.

Flottningsledningarna är avlysta och det bedrivs numera ingen verksamhet. Flottningsföreningarna är nedlagda och det finns inga verksamhetsutövare. Något motiv för att återuppta verksamheten finns enligt HaV:s bedömning inte under överblickbar tid, därför finns det inte anledning att ha kvar flottningslagstiftningen, särskilt inte då den baseras på förutsättningar i en helt annan tid än i dag.

HaV delar därför promemorian slutsatser och motiveringar till att flottningslagstiftningen kan avvecklas.

En viktig frågeställning som nämns i promemorian är hur man ska se på och hantera de tusentals flottledslämningar som finns runt om i Sverige. Även om utredningen har avstått från att lägga fram lagförslag när det gäller dessa delar, då detta enligt utredaren bör hanteras inom ramen för de mer omfattande reformer av vattenlagstiftningen som är att förvänta, vill ändå HaV anföra följande vad gäller dessa frågor.

HaV anser, mot bakgrund av vad som tidigare framförts i SOU 2014:35, att det inte är rimligt att mark- och vattenägare ska få ett ägar- eller underhållsansvar för flottledslämningar i avlysta flottleder, även om lämningarna kommer att finnas inom deras mark- och vattenområden. Flottledslämningarna blir, precis som förorenade områden, gamla gruvhål och slagghögar, en

miljöskuld och kulturarv från en svunnen epok där prioriterade åtgärder kan och kommer att genomföras med statliga medel eller med annan finansiering.

En flottledslämning har tillkommit genom en vattenverksamhet och är därmed en vattenanläggning enligt 11 kap. 4 § miljöbalken. En vattenanläggning har, i normalfallet, en ägare som är ansvarig för drift och underhåll, om vattenanläggningen inte har rivits ut. En frågeställning som ofta väckts är den om vem som är ansvarig för vattenanläggningarna i avlysta flottleder. Avvecklingen av de allmänna flottlederna innebär inte alltid att vattenanläggningarna, d.v.s. flottledslämningarna, revs ut i samband med avvecklingen.

Vattenverksamhetsutredningen anförde följande (SOU 2014:35, sid 486)

I fråga om ansvaret för anläggningar i nedlagda eller avlysta flottleder lämnar vare sig tidigare lagstiftning i ÄVL, VL eller nuvarande bestämmelser i MB eller flottningslagen något klart besked. Anordningarna i en flottled antas vara allmän egendom bara så länge flottleden utgör ett allmänt kommunikationsmedel. Tanken på att staten skulle vara ägare till anläggningarna efter det att flottleden har avlysts eller att markägaren skulle åläggas ett ansvar har avvisats av i tidigare lagstiftningsarbete. I stället har uppfattningen varit att flottledsanläggningar saknar ansvarigt rättssubjekt efter det att flottleden avlysts. Förvaltarens ansvar omfattar endast att med de medel som finns vidta behövliga underhållsåtgärder och kan inte utöver det anses vara ägare eller underhållsansvarig för anläggningar i flottningsleden. Det sagda innebär enligt utredningen att anläggningar i en avlyst flottled saknar såväl ägare som underhållsansvarig.

Det finns många vattenanläggningar från den avslutade flottningssepoken, varav några är till nytta för markägaren. Många medför en negativ inverkan på vattenmiljön. Mot bakgrund av vad som framförs i SOU 2014:35, kan en tolkning vara att dessa vattenanläggningar kan betraktas som en del av ett "nytt naturtillstånd" då de saknar ägare med underhållsansvar.

Vattenverksamhetsutredningen anförde även (SOU 2014:35, sid 486)

För sådana anläggningar finns däremot regler som möjliggör för företrädare för det allmänna och enskilda personer att ta bort anläggningarna. I 14 kap. 3 § första stycket VL fanns en möjlighet för förvaltaren, staten, kommun, vattenförbund eller skadelidande att få tillstånd av vattendomstolen att ta bort en anläggning som tillhört flottleden med rätt att fritt förfoga över den. Bestämmelsen ska fortfarande tillämpas i fråga om allmänna flottningsleder och vad som sägs om vattendomstolen ska i stället gälla mark- och miljödomstolen, se 16 § första stycket 5 MP. Alla anläggningar som hade uppförts för flottleden omfattas av bestämmelsen. Med rätt att fritt förfoga menas att äganderätten övergår till den som erhåller tillståndet. Anläggningen kan även med stöd av 14 kap. 3 § fjärde stycket VL övertas av en fastighetsägare vars fastighet skulle skadas av att anläggningen i flottleden tas bort. Övertaganden kan även avse anläggningar som är belägna på annans fastighet. Övertas anläggningen med äganderätt får den nye ägaren även underhållsansvaret.

I promemorian övervägs om det finns behov av att ändra det särskilda förfarande för att ta bort vattenanläggningar som lämnats kvar eller som är till nytta för någon fastighetsägare, så att länsstyrelsen kan besluta om det. HaV avstyrker det förslaget.

Risken för att en flottledslämning, exempelvis en dåligt underhållen damm, innebär en risk för skador nedströms i vattenmiljön eller på fastigheter ska inte överdrivas. Risken finns i så fall redan, och uppkom när man avlyste flottleden för 30-40 år sedan, utan att man åtgärdade det potentiella problemet. Eventuella problem får beaktas och tas om hand av länsstyrelserna inom ramen för befintlig lagstiftning i miljöbalken samt deras ordinarie verksamhet.

Från vattenmiljösynpunkt, för ekosystem, arter och habitat, är det önskvärt med betydande restaureringar, vilket bland annat kan innebära åtgärdande av flottledslämningar. Med beaktande av att stora delar av Sveriges vattendrag på olika sätt har påverkats av flottleder, behöver staten finansiera dessa insatser långsiktigt utifrån länsstyrelsernas planering av prioriterade insatser för olika vattendrag. Resurserna behöver förstärkas för att uppnå miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag*, miljökvalitetsnormerna för vatten, gynnsam bevarandestatus för arter och habitat (Natura 2000) samt gynnsam bevarandestatus för arter (artskydd). I dag finansieras huvuddelen av insatserna av HaV:s åtgärdsanslag, EU Life-projekt och Naturvårdsverkets medel för skyddad natur. Därutöver genomförs insatser av frivilligorganisationer.

Detaljerade synpunkter

1.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled.

HaV tillstyrker att lagen upphävs.

I promemorian föreslås dock att en övergångsregel ska införas: *2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om en förvaltare enligt 82 a § och dennes verksamhet, om förvaltaren utsetts före ikraftträdandet.* Enligt promemorian finns det en förvaltare i Sverige med tidsbegränsat uppdrag som berörs. HaV anser inte att den omständigheten motiverar att lagen finns kvar eller att det behövs någon övergångsregel. Berörda uppgifter bör kunna lösas inom den ordinarie förvaltningsorganisationen.

Om regeringen bedömer att det behövs en övergångsbestämmelse, för att det finns en förvaltare av flottled med uppdrag till 2023, så bör regeringen överväga om hela flottningstagstiftningen ska upphävas vid utgången av 2022, istället för 2021. För hantering av flottleder och flottledsrester lär en framflyttad tidpunkt inte ha någon större betydelse.

1.2 Förslag till lag om upphävande av lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled

HaV tillstyrker att lagen upphävs.

1.3 Förslag till lag om upphävande av kungörelse (1969:399) om förvaltare för avlyst flottled

HaV tillstyrker att kungörelsen upphävs.

I promemorian föreslås dock att en övergångsregel ska införas: *2. Den upphävda kungörelsen gäller dock fortfarande i fråga om förvaltare enligt 82 a § lagen (1991:426) om flottning i allmän flottled och dennes verksamhet, om förvaltaren utsetts före ikraftträdandet.* Enligt promemorian finns det en förvaltare i Sverige med tidsbegränsat uppdrag som berörs. HaV anser inte att den omständigheten motiverar att kungörelsen finns kvar eller att det behövs någon övergångsregel. Berörda uppgifter bör kunna lösas inom den ordinarie förvaltningsorganisationen.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

HaV tillstyrker att lagen ändras.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

HaV tillstyrker att lagen ändras. 16 § i införandelagen bör dock ses över när den större översynen av vattenlagstiftningen genomförs.

1.6 Förslag till lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149)

HaV tillstyrker att lagen ändras.

1.7 Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

HaV tillstyrker att lagen ändras.

1.8 Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

HaV tillstyrker att lagen ändras.

1.9 Lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegoods

HaV tillstyrker att lagen ändras.

Övrigt

I promemorian nämns även 7 § *Kungl. Maj:ts nådiga Stadga (1873:26) om avvitrning i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, där Kronan och andra virkesägare bl.a. förbehålls rätt till flottning i alla de vattendrag där flottled finns eller kan upprensas*. HaV anser att även den paragrafen bör upphävas, eftersom den ger rätt till flottning och upprensning av vattendrag, även om den i praktiken sannolikt saknar större betydelse.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Maria Hellsten efter föredragning av verksamhetsutvecklaren Lennart Sorby. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Eva-Britt Eklöf Petrusson och utredaren Anders Skarstedt medverkat.

Maria Hellsten